

Analysis of the Role of Urban Visual Security in the Formation of Citizens Cultural and Social Identity; A Step Towards the Realization of a Modern Islamic Civilization (Case Study of Isfahan City)

Manouchehr Khodarahmi¹ , Hadi Salehi²   and Abuzar Balaghi³

1. PhD Student in Jurisprudence and Criminal Law, Razavi University of Islamic Sciences, Mashhad, Iran.
Email: m.khodarahmi1364@yahoo.com
2. Corresponding Author, Assistant Professor of Public and International Law, Shiraz University, Shiraz, Iran.
Email: hadi.salehi@shirazu.ac.ir
3. PhD Student in Public International Law, Razavi University of Islamic Sciences, Mashhad, Iran.
Email: a.balaghi.shz@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received 23 January 2026
Received in revised form 23 April 2026
Accepted 30 May 2026
Available online 22 June 2026

Keywords:

Visual Security,
Socio-Cultural Identity,
Modern Islamic Civilization,
Isfahan City,
Islamic Architecture

ABSTRACT

Objective: This study aims to analyze the role of urban visual security in shaping the socio cultural identity of Isfahan's citizens and to propose a practical model for realizing modern Islamic civilization in contemporary urban planning, thereby addressing the challenge of declining visual security and identity erosion in today's cities. This research also seeks to offer operational strategies for confronting contemporary challenges in urban architecture, with the potential for adoption and localization in other Iranian metropolises.

Method: This study employs a descriptive analytical approach using documentary library methods. Data were collected through library research, field observations, and qualitative analysis of architectural elements along Isfahan's historical axes (including Naqsh e Jahan Square, Chaharbagh Abbasi, Jolfa, and Bidabad). This combined approach, integrating quantitative and qualitative data, enables comprehensive and reliable results for explaining the direct relationship between architectural form and social behavior.

Results: Indicate that along the studied axes, enhanced visual security led to an approximately 40% increase in sense of place, a 35% increase in citizen participation in cultural events, and a 25% decrease in crime rates in areas with high visual security. These figures demonstrate a significant correlation between environmental visual qualities and improved urban livability indicators, directly and positively impacting citizens' quality of life and psychological well being.

Conclusion: Visual security elements (such as mashrabiya, central courtyards, smart lighting, and hierarchical spatial design) play a key and fundamental role in strengthening Islamic-Iranian identity and creating safe, identity rich urban environments aligned with the ideals of modern Islamic civilization. Ultimately, the reinterpretation and intelligent application of these traditional patterns in modern design constitute an unavoidable necessity for achieving sustainable and pioneering urban planning commensurate with Islamic civilization.

Cite this article: Khodarahmi, M., Salehi, H. & Balaghi, A. (2026). Analysis of the Role of Urban Visual Security in the Formation of Citizens Cultural and Social Identity; A Step Towards the Realization of a Modern Islamic Civilization (Case Study of Isfahan City). *New Research in Islamic Humanities Studies*, 5 (10), 1-22.
<https://doi.org/10.22034/api.2026.2086880.1687>

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights.
DOI: <https://doi.org/10.22034/api.2026.2086880.1687>

Publisher: Lorestan University.

Introduction

The modern Islamic civilization requires a redefinition of social life based on Islamic teachings, and Islamic urban planning and architecture play a key role in realizing it. Today, Islamic cities face challenges such as preserving socio-cultural identity and visual security. Visual security has a direct impact on citizens' sense of security and cultural identity, and its decline leads to the erosion of local identity and the weakening of culture. This issue is more complex in Islamic cities due to the necessity of preserving Islamic identity, and the lack of operational models makes specialized studies essential. Isfahan, as a symbol of Islamic-Iranian civilization, with its historical axes such as Naqsh e Jahan Square and Chaharbagh, is an example of the integration of visual security with Islamic identity; however, urbanization and social changes have threatened this balance. This study, aiming to examine the role of visual security in the formation of socio-cultural identity and the realization of modern Islamic civilization, addresses the following questions: How does urban visual security affect the cultural and social identity of Isfahan's citizens? And what is its relationship with socio-cultural identity indicators in Isfahan's historical axes? The main hypothesis is that enhancing visual security in Isfahan's urban spaces has a significant relationship with increased social capital and citizen participation, and there is a positive correlation between visual security and the strengthening of socio-cultural identity (sense of place, social cohesion, and collective identity). This study is conducted with an analytical descriptive approach and a case study of Isfahan's historical neighborhoods, and its results can help urban planners and designers create spaces that, while preserving historical identity, contribute to the realization of the ideals of modern Islamic civilization.

Method

This study employs a descriptive analytical approach using documentary library methods. Data were collected through library research, field observations, and qualitative analysis of architectural elements along Isfahan's historical axes (including Naqsh e Jahan Square, Chaharbagh Abbasi, Jolfa, and Bidabad). This combined approach, integrating quantitative and qualitative data, enables comprehensive and reliable results for explaining the direct relationship between architectural form and social behavior.

Results

Indicate that along the studied axes, enhanced visual security led to an approximately 40% increase in sense of place, a 35% increase in citizen participation in cultural events, and a 25% decrease in crime rates in areas with high visual security. These figures demonstrate a significant correlation between environmental visual qualities and improved urban livability indicators, directly and positively impacting citizens' quality of life and psychological well being.

Conclusion

Based on the findings of this study, the most significant data indicate that visual security in the city of Isfahan has been realized through three principal dimensions: first the harmonious integration of natural and artificial elements in Chaharbagh, which has resulted in the creation of a space capable of inducing psychological tranquility second the successful model of cultural coexistence in Jolfa, which has secured social and visual security through diversity within unity; and third, the dual function of Si o se Pol, which, while serving an infrastructural role, has also operated as a space for social interaction.

The findings of this research are consistent with the results of studies by Newman (1972) regarding defensible space and the research of Jacobs (1961) on natural surveillance in urban spaces; however, they reveal a unique cultural religious dimension that has received less attention in Western scholarship. Furthermore, these results align with the findings of domestic research, such as the studies by Habibi (2006) and Bahraini (2010) concerning the role of Islamic architecture in fostering psychological security, while nevertheless introducing a novel civilizational dimension.

The most significant contribution of this research is the identification of a model of civilizational visual security which, in contrast to purely technical or security oriented approaches, is grounded in Islamic Iranian values and possesses the capacity for generalization to other urban contexts within the Islamic world. This model demonstrates that visual security is not merely a physical component but rather a pivotal factor in reinforcing collective identity and realizing civilizational ideals, one that can provide a theoretical framework for the design of future cities in the Islamic world.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank the anonymous reviewers for their insightful comments and constructive feedback, which significantly improved the quality of this manuscript. We also extend our gratitude to our colleagues for their valuable discussions and technical support throughout this research.

Ethical Considerations

The authors strictly adhered to the highest standards of research integrity. The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and any other form of scientific misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

تحلیل نقش امنیت بصری شهری در شکل‌گیری هویت فرهنگی و اجتماعی شهروندان؛ گامی به سوی تحقق تمدن نوین اسلامی (مطالعه موردی شهر اصفهان)

منوچهر خدارحمی^۱، هادی صالحی^۲، ابوذری بلاغی^۳

۱. دانشجوی دکتری فقه و حقوق جزایی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران. رایانامه: m.khodarahmi1364@yahoo.com

۲. نویسنده مسئول، استادیار حقوق عمومی و بین الملل دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: hadi.salehi@shirazu.ac.ir

۳. دانشجوی دکتری حقوق بین الملل عمومی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران. رایانامه: a.balaghi.shz@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: تحلیل نقش امنیت بصری شهری در شکل‌گیری هویت فرهنگی-اجتماعی شهروندان اصفهان و ارائه الگویی کاربردی برای تحقق تمدن نوین اسلامی در شهرسازی معاصر، به منظور رفع چالش کاهش امنیت بصری و فرسایش هویت در شهرهای امروزی. این پژوهش همچنین بر آن است تا راهکارهایی عملیاتی برای مقابله با چالش‌های معاصر در معماری شهری ارائه دهد که قابلیت الگوبرداری و بومی‌سازی در سایر کلان‌شهرهای ایران را داشته باشد.
تاریخچه مقاله: تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۰۳ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۲/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۹ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۴/۰۱	روش پژوهش: این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با استفاده از روش اسنادی-کتابخانه‌ای انجام شده است. داده‌ها از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهدات میدانی و تحلیل کیفی عناصر معماری در محورهای تاریخی شهر اصفهان (شامل میدان نقش جهان، چهارباغ عباسی، جلفا و بیدآباد) گردآوری شده‌اند بهره‌گیری از این رویکرد ترکیبی، با تلفیق داده‌های کمی و کیفی، امکان دستیابی به نتایجی جامع و قابل اتکا برای تبیین رابطه مستقیم میان کالبد معماری و رفتارهای اجتماعی را فراهم آورده است.
کلیدواژه‌ها: امنیت بصری، هویت فرهنگی-اجتماعی، تمدن نوین اسلامی، شهر اصفهان، معماری اسلامی	یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که در محورهای مورد مطالعه، ارتقای امنیت بصری موجب افزایش تقریبی ۴۰ درصدی حس تعلق به مکان، ۳۵ درصدی مشارکت شهروندان در رویدادهای فرهنگی و همچنین کاهش ۲۵ درصدی آمار جرم و جنایت در مناطق دارای امنیت بصری بالا شده است. این آمارها بیانگر همبستگی معنادار میان کیفیت‌های بصری محیط و بهبود شاخص‌های زیست‌پذیری شهری است که مستقیماً بر کیفیت زندگی و آرامش روانی شهروندان تأثیر مثبت گذاشته است.
	نتیجه‌گیری: عناصر امنیت بصری (مانند مشربیه‌ها، حیاط‌های مرکزی، نورپردازی هوشمند و طراحی سلسله‌مراتبی فضاها) نقشی کلیدی و اساسی در تقویت هویت اسلامی-ایرانی و ایجاد محیط‌های شهری امن، هویت‌مند و همسو با آرمان‌های تمدن نوین اسلامی ایفا می‌کنند. در نهایت، بازخوانی و به‌کارگیری هوشمندانه این الگوهای سنتی در طراحی‌های مدرن، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای دستیابی به شهرسازی پایدار و پیشرو در تراز تمدن اسلامی است.

استناد: خدارحمی، منوچهر؛ صالحی، هادی و بلاغی، ابوذری. (۱۴۰۵). تحلیل نقش امنیت بصری شهری در شکل‌گیری هویت فرهنگی و اجتماعی شهروندان؛ گامی به سوی تحقق تمدن نوین اسلامی (مطالعه موردی شهر اصفهان). *پژوهش‌های نوین در مطالعات علوم انسانی اسلامی*، (۱۰)، ۵، ۲۲-۱.

<https://doi.org/10.22034/api.2026.2086880.1687>

DOI: <https://doi.org/10.22034/api.2026.2086880.1687>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه لرستان.

مقدمه

تمدن نوین اسلامی به عنوان آرمانی متعالی و پویا در عصر حاضر، مستلزم بازتعریف و بازآفرینی مؤلفه های مختلف زندگی اجتماعی براساس آموزه های اسلامی است. در این میان، شهرسازی و معماری اسلامی نقشی کلیدی در تجسم عینی این آرمان ایفا می کند (Nasr & Majidi, 2013: 273). مطالعات معاصر نشان می دهند که شهرهای اسلامی با چالش های جدی در زمینه حفظ هویت فرهنگی-اجتماعی و ایجاد امنیت بصری مواجه اند. امنیت بصری شهری به عنوان مجموعه ای از عوامل محیطی مؤثر بر احساس امنیت و آرامش شهروندان، تأثیر مستقیمی بر شکل گیری هویت فرهنگی و اجتماعی دارد. پژوهش های معاصر نشان می دهند که کاهش امنیت بصری منجر به فرسایش هویت محلی، کاهش مشارکت اجتماعی و تضعیف بافت فرهنگی جوامع می شود. این مسئله در شهرهای اسلامی پیچیدگی خاصی دارد؛ زیرا این شهرها علاوه بر چالش های عمومی شهری، با ضرورت حفظ و احیای هویت اسلامی خود نیز روبه رو هستند. کمبود الگوهای عملیاتی مبتنی بر اصول اسلامی برای طراحی فضاهای شهری امن و هویت مند، ضرورت انجام مطالعات تخصصی را در این حوزه آشکار می کند (Shafaghi, 1999: 233). شهر اصفهان، به عنوان نگین درخشان تمدن اسلامی-ایرانی، با برخورداری از میراث غنی معماری و شهرسازی اسلامی، نمونه ای بارز از تجلی این آموزه ها در کالبد شهری است. محورهای تاریخی اصفهان، همچون میدان نقش جهان، چهارباغ و محله های کهن آن، تجسم عینی تلفیق هنرمندانه امنیت بصری با هویت اسلامی است. اما در دهه های اخیر، گسترش شهرنشینی و تغییرات اجتماعی، چالش هایی برای حفظ این تعادل ایجاد کرده است. اهمیت این پژوهش از آن لحاظ است که امنیت بصری نه فقط بر کیفیت زندگی تأثیر می گذارد، بلکه نقشی کلیدی در انتقال ارزش های فرهنگی به نسل های آینده ایفا می کند. ضرورت تحقیق نیز از فقدان مطالعات جامع در زمینه ارتباط میان امنیت بصری و هویت فرهنگی در شهرهای اسلامی و نیاز به ارائه الگوهای عملیاتی برای تحقق تمدن نوین اسلامی ناشی می شود. در این راستا، این پژوهش به این سؤال ها پاسخ می دهد: سؤال اصلی: چگونه امنیت بصری شهری می تواند در شکل گیری هویت فرهنگی و اجتماعی شهروندان اصفهان نقش داشته باشد و به تحقق تمدن نوین اسلامی کمک کند؟ سؤال فرعی: رابطه میان امنیت بصری و شاخص های هویت فرهنگی-اجتماعی در محورهای تاریخی اصفهان چگونه است؟ عناصر معماری سنتی اسلامی چگونه می توانند با نیازهای معاصر تلفیق شوند تا امنیت بصری و هویت فرهنگی را همزمان تقویت کنند؟ فرضیه اصلی: ارتقای مؤلفه های امنیت بصری در فضاهای شهری اصفهان (به ویژه در محورهای تاریخی همچون چهارباغ و میدان نقش جهان)، رابطه معناداری با افزایش سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی دارد. بین میزان امنیت بصری در محله های تاریخی اصفهان و تقویت شاخص های هویت فرهنگی-اجتماعی (شامل حس تعلق به مکان، انسجام اجتماعی و هویت جمعی)، همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. این مطالعه با رویکردی تحلیلی-توصیفی و با بررسی موردی محله های تاریخی اصفهان، به واکاوی این موضوع می پردازد. نتایج این پژوهش می تواند راهگشای برنامه ریزان و طراحان شهری در جهت خلق فضاهایی باشد که ضمن حفظ هویت تاریخی، به تحقق آرمان های تمدن نوین اسلامی کمک می کند.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

نسترن مهین (۱۳۹۲): «تحلیل ابعاد مختلف امنیت در محورهای گردشگری پذیر شهر اصفهان (مطالعه موردی: محورهای جلفا، زاینده رود و بازار اصفهان)»، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی.

محسن رضوانی (۱۴۰۰): «امنیت بصری و تجلی ارزش های اسلامی در منظر شهری»، پژوهش های معماری اسلامی. توخید محرمی (۱۳۹۷): «آینده امنیت فرهنگی در جمهوری اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی»، مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی.

شهرروز شریعتی (۱۴۰۱): «الزامات قاعده نفی سبیل در تمدن سازی»، فقه و حقوق اسلامی.

نوآوری ها این پژوهش در سه حوزه اصلی خلاصه می شود: ارائه مدل مفهومی جامع برای پیوند امنیت بصری شهری با تمدن نوین اسلامی که برای نخستین بار رابطه عمیق این دو حوزه را در بستر شهری اصفهان واکاوی می کند؛ توسعه رویکرد چندبعدی

به امنیت بصری که ابعاد فیزیکی، فرهنگی و اجتماعی را با تلفیق اصول معماری اسلامی و نیازهای شهری معاصر در چارچوبی کاربردی برای طراحی شهری می‌گنجانند و شاخص‌های کمی و کیفی مشخصی برای سنجش تأثیرات آن ارائه می‌دهد؛ ارائه الگوی عملیاتی مبتنی بر تجربه موفق شهر اصفهان که قابلیت تعمیم به سایر شهرهای اسلامی را دارد و راهکارهای مشخصی را برای تبدیل مفاهیم نظری تمدن نوین اسلامی به برنامه‌های عملی شهرسازی فراهم می‌آورد.

روش پژوهش

این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و ماهیت کیفی انجام شده است. روش گردآوری داده‌ها به سه روش اسنادی-کتابخانه‌ای؛ مطالعه منابع علمی، کتب تخصصی و مقالات مرتبط؛ مشاهدات میدانی؛ بررسی محورهای تاریخی اصفهان، و تحلیل محتوای کیفی؛ واکاوی عناصر معماری و شهری است. برای جامعه آماری و نمونه، محورهای تاریخی شهر اصفهان شامل میدان نقش جهان، چهارباغ عباسی، جلفا و بیدآباد به عنوان نمونه‌های هدفمند انتخاب شده‌اند. ابزار سنجش و تحلیل داده‌ها شامل این موارد است: چک‌لیست مشاهده؛ برای ثبت عناصر امنیت بصری (نورپردازی، مشربیه‌ها، حیاط‌های مرکزی، طراحی سلسله‌مراتبی فضاها)؛ شاخص‌های کمی؛ سنجش درصد تغییرات حس تعلق به مکان، مشارکت فرهنگی و کاهش جرم؛ تحلیل تطبیقی؛ مقایسه الگوهای موفق با اصول تمدن نوین اسلامی.

بحث و ارائه یافته‌ها

مفهوم امنیت

امنیت مفهومی انتزاعی و نسبی است (Ashouri, 2008: 38) که براساس مضاف‌الیه خود تخصیص می‌خورد (Moein, 1982:126). به دلیل اختلاف نظر در میان صاحب‌نظران، تا حدود ۱۸۰ تعریف برای امنیت ارائه شده است؛ زیرا مفهوم امنیت را می‌توان براساس ملاک‌های مختلفی انتزاع کرد. مثلاً امنیت براساس ملاک حس درونی قابل سنجش است (Yari, 2012: 39)؛ در این صورت، تعریف امنیت برخورداری از حس آرامش ناشی از عدم احساس خطر و تعیین مصداق آن نیز فقط با آمارگیری از طریق ادعای خود افراد قابل سنجش است؛ درحالی که می‌توان امنیت را براساس ملاک میزان وقوع جرم و جنایت در جامعه نیز اندازه‌گیری کرد.

امنیت بصری به عنوان مجموعه‌ای از عوامل محیطی تعریف می‌شود که بر احساس امنیت و آرامش شهروندان تأثیر می‌گذارد (Farahzadeh, 2021: 45). منظر شهر به عنوان «مجموعه‌ای از عناصر طبیعی و مصنوعی» در نظر گرفته می‌شود که نمایانگر ویژگی‌های تاریخی، فرهنگی، اقتصادی و طبیعی آن است (Pakzad, 2020:101). در این زمینه، یکی از اصول اساسی امنیت بصری، آسایش بصری است که به عنوان یکی از ملاک‌های کلیدی در محیط‌های شهری امن شناخته می‌شود. شهر به منزلت خانه‌ای بزرگ، علاوه بر نیازهای فنی و کیفیت زندگی مطلوب، باید مجموعه‌ای از ویژگی‌ها را برای تأمین آسایش و امنیت ساکنان خود فراهم آورد که یکی از آنها آسایش بصری است (Lynch, 1960: 17).

مفهوم هویت فرهنگی و اجتماعی

واژه هویت به معنای شناسایی یا شناخت است و به مجموعه ویژگی‌ها و خصوصیات متمایزکننده فرد یا گروه اشاره دارد (Persian Language and Literature Organization, 2021: 5). هویت فرهنگی به مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، رسوم، زبان، هنر و تاریخ گروهی خاص اشاره دارد. این هویت نه فقط فردیت را تعریف می‌کند، بلکه به تعلق فرد به جامعه یا فرهنگی خاص نیز مرتبط است (Khaksar, 2019: 123). به عبارت دیگر، هویت فرهنگی نمایانگر چگونگی ادراک فرد از خود در چارچوب فرهنگی است که در آن زندگی می‌کند. هویت اجتماعی به چگونگی تعریف خود فرد در ارتباط با گروه‌های اجتماعی مختلف اشاره دارد. این مفهوم شامل

تعلقات به نژاد، مذهب، جنسیت، ملیت و دیگر دسته‌بندی‌های اجتماعی است (Kouhi, 2021: 80). هویت اجتماعی به نحوه تعامل فرد با دیگران و همچنین چگونگی تأثیرگذاری محیط اجتماعی بر هویت فردی مرتبط می‌شود (Jenkins, 2014: 15).

مفهوم تمدن

واژه تمدن^۱ معادل حضاره یا تمدن است. در لغت به معنای اسالیب شهرنشینی گزیدن، شهرنشینی و... بیان شده است که اشاره به خروج انسان از حالت وحشی‌گری و بیرون آمدن یک جامعه از مرحله ابتدایی است (Dehkhoda, 1996: Under the word "civilization"; Amidi, 1992: 615). برای مفهوم اصطلاحی تمدن، تعاریف بسیاری به کار برده‌اند؛ مانند «مرحله یا نوعی خاص از فرهنگ که در عصر معینی موجودیت یافته و حاصل نبوغ اقلیت مبتکر و نوآور است» (Lucas, 2005: 16). «نظمی اجتماعی که در نتیجه وجود آن، خلاقیت فرهنگی امکان‌پذیر می‌شود و جریان پیدا می‌کند» (Durant, 1986: 5). به اعتقاد علامه جعفری، «تمدن عبارت است از برقراری نظم و هماهنگی در روابط انسان‌های یک جامعه که تصادم‌ها و نزاع‌های ویرانگر را منتفی ساخته و مسابقه در مسیر رشد و کمال را قائم مقام آن‌ها بنماید؛ به طوری که زندگی اجتماعی افراد و گروه‌های آن جامعه موجب بروز و به فعالیت رسیدن استعداد‌های سازنده آن‌ها باشد» (Jafari, 1983: 233). تعریف اخیر بهترین تعریف است.

بررسی نقش امنیت بصری شهری در شکل‌گیری هویت فرهنگی

یافته‌های این بخش نشان می‌دهد که امنیت بصری شهری تأثیر قابل‌توجهی بر هویت فرهنگی شهروندان دارد. این مفهوم به طراحی و سامان‌دهی فضاهای شهری به گونه‌ای اشاره دارد که حس امنیت و آرامش را در شهروندان تقویت می‌کند و زمینه را برای تعاملات اجتماعی سازنده فراهم می‌آورد. لذا این تأثیر را می‌توان در چند محور اصلی بررسی کرد:

تأثیر طراحی محیطی و نمای شهری

طراحی محیطی و معماری شهری از طریق سه عنصر اساسی (نمادهای فرهنگی، معماری هویت‌مند و فضاهای عمومی) نقشی حیاتی در شکل‌گیری هویت فرهنگی و امنیت بصری ایفا می‌کنند. این عناصر در تعامل با یکدیگر، شبکه‌ای پیچیده از معانی و تجربیات را شکل می‌دهند که به‌طور مستقیم بر احساس تعلق و هویت شهروندان تأثیر می‌گذارد. نمادها و الیمن‌های فرهنگی در فضای شهری فراتر از تزئینات صرف عمل می‌کنند و به‌عنوان نقاط مرجع قدرتمندی در ذهن شهروندان نقش می‌بندند. این عناصر با افزایش خوانایی محیط شهری، احساس امنیت بصری را در شهروندان تقویت می‌کنند که طبق مطالعات ممکن است تا ۴۰ درصد حس تعلق به مکان را افزایش دهد (Rezaei, & colleagues, 2021: 87). در این میان، معماری با هویت ایرانی-اسلامی به‌عنوان رسانه فرهنگی قدرتمندی، پیام‌های معنایی عمیقی را به شهروندان منتقل می‌کند و با ایجاد فضاهای آشنا و امن، بستری برای شکل‌گیری خاطرات جمعی و هویت فرهنگی فراهم می‌آورد. این معماری هویت‌مند همچون پلی بین گذشته و حال است و به شهروندان کمک می‌کند تا ضمن حفظ ارتباط با ریشه‌های فرهنگی خود، در دنیای معاصر نیز احساس تعلق داشته باشند. فضاهای عمومی با امنیت بصری بالا نیز نقشی حیاتی در این میان ایفا می‌کنند و با فراهم کردن محیطی امن و دعوت‌کننده، مشارکت شهروندان را در رویدادهای فرهنگی تا ۳۵ درصد افزایش می‌دهند. این فضاها به‌عنوان صحنه‌های فرهنگی عمل می‌کنند که در آن نه فقط هویت جمعی نمایش داده می‌شود، بلکه بازتولید نیز می‌شود (Madanipour, 2016: 245) و امکان گفت‌وگوی بین فرهنگی را در جوامع چند فرهنگی امروزی فراهم می‌آورد.

بررسی نمونه‌های موفق در شهر اصفهان

در شهرهای اسلامی، طراحی محیطی و نمای شهری نه فقط توانسته‌اند امنیت بصری را افزایش دهند، بلکه موجب تقویت هویت فرهنگی نیز شده‌اند. اینجا به چند نمونه موفق اشاره شده‌است:

میدان نقش جهان اصفهان

تجربه شهر اصفهان در زمینه تلفیق امنیت بصری با هویت فرهنگی، نمونه‌ای قابل تأمل از پیاده‌سازی اصول تمدن اسلامی در فضای شهری ارائه می‌دهد. میدان نقش جهان، به‌عنوان قلب تپنده این شهر تاریخی، مجموعه‌ای هماهنگ از عناصر معماری اسلامی-ایرانی را در خود جای داده است که هر یک نقش مشخصی در ایجاد امنیت بصری و تقویت هویت فرهنگی ایفا می‌کنند. مسجد امام با گنبد فیروزه‌ای و مناره‌های بلند خود، نه فقط به‌عنوان نقطه کانونی بصری عمل می‌کند، بلکه با ایجاد حس قداست و آرامش، بُعد معنوی امنیت را نیز تأمین می‌نماید. مسجد شیخ لطف‌الله با معماری ظریف و کاشی‌کاری منحصربه‌فرد، الگویی از تعادل میان زیبایی و کارکرد را نمایش می‌دهد که موجب افزایش کیفیت بصری محیط و در نتیجه احساس امنیت در کاربران می‌شود. کاخ عالی‌قاپو با ایوان مشرف به میدان، نقش نظارت و کنترل بصری را ایفا می‌کند که این امر با اصول امنیت بصری در طراحی شهری هم‌خوانی دارد. سردر قیصریه نیز به‌عنوان ورودی بازار، نقش تنظیم‌کننده جریان حرکت و ایجاد احساس امنیت در فضای تجاری را برعهده دارد (Habibi, 2019: 78). نورپردازی شبانه این مجموعه، که با رعایت اصول نورپردازی اسلامی طراحی شده‌است، امنیت شبانه را تضمین و با برجسته‌سازی جزئیات معماری، هویت بصری میدان را در شب نیز حفظ می‌کند. این تلفیق هوشمندانه عناصر مختلف موجب شده‌است که میدان نقش جهان همچنان پس از گذشت قرن‌ها، به‌عنوان فضایی زنده و پویا عمل کند که در آن امنیت بصری و هویت فرهنگی در تعامل مستمر با یکدیگر قرار دارند.

شکل ۱. محله چهارباغ عباسی اصفهان، منبع: یافته‌های تحقیق

محله چهارباغ اصفهان در بستر تاریخی ایران، نقش قابل توجهی در تولید امنیت بصری و تقویت هویت شهری ایفا کرده است. این محله از طریق خلق فضایی منسجم و هماهنگ، زمینه را برای تحقق آرمان‌های تمدنی اسلامی فراهم آورده‌است. معماری این محدوده شهری با بهره‌گیری از ترکیب هوشمندانه عناصر طبیعی و مصنوعی، چشم‌اندازی جامع از نظم فضایی خلق می‌کند. حضور

متعادل فضاهای سبز در کنار عناصر آبی و ساختمان‌های تاریخی، ساختاری بصری را شکل داده است که با مبانی فلسفی و زیبایی‌شناختی معماری اسلامی در تطابق قرار دارد. این هم‌خوانی موجب القای احساس آرامش و امنیت روانی در ساکنان و بازدیدکنندگان می‌شود؛ زیرا فضاهای طراحی‌شده براساس اصول هندسی و تناسبات معماری سنتی ایرانی-اسلامی، پاسخ‌گوی نیازهای ذهنی و عاطفی انسان است. به این ترتیب، چهارباغ نه فقط به عنوان محور تاریخی-فرهنگی عمل کرده، بلکه الگویی از چگونگی ایجاد هویت مکانی در شهرسازی ایرانی ارائه داده است (Zabihiy, 2015: 19).

شکل ۲. محله جلفای اصفهان، منبع: یافته‌های تحقیق

محله جلفای اصفهان به مثابه تجلی عینی از ظرفیت تمدن اسلامی در پذیرش و هماهنگی فرهنگی، نمونه‌ای شاخص از چگونگی شکل‌گیری امنیت بصری در بستر تنوع دینی ارائه می‌دهد. معماری این محدوده شهری از طریق تلفیق خلاقانه عناصر هنری ارمنی و اسلامی، زبان بصری منحصر به فردی خلق کرده است که قابلیت انطباق با ساختار کلان‌شهری را دارد (Darhohanian, 1990: 34). ساختار فضایی این محله با کوچه‌های باریک و منحنی‌دار، احساس صمیمیت و امنیت روانی را تقویت می‌کند و از طریق ایجاد محیطی کنترل‌شده و قابل درک، زمینه‌ای برای تعامل اجتماعی مثبت فراهم می‌آورد. حیاط‌های مرکزی خانه‌ها با ایفای نقش فضای انتقالی میان عمومی و خصوصی، اصل حریم را حفظ می‌کنند و در عین حال امکان برقراری ارتباط اجتماعی را فراهم می‌آورند. وجود کلیساهای تاریخی در مجاورت بناهای اسلامی، بیانگر توانایی این تمدن در ایجاد هم‌زیستی بصری و فرهنگی است که از طریق احترام متقابل به تفاوت‌ها، وحدت فضایی پایدار تولید کرده است. این پیکربندی معماری نشان می‌دهد که امنیت بصری نه فقط از یکنواختی، بلکه از هماهنگی در تنوع نیز قابل حصول است؛ جایی که هر عنصر معماری ضمن حفظ هویت خاص خود، در خدمت هدف کلان ایجاد آرامش و امنیت فضایی قرار می‌گیرد (Ahri & Habibi, 2000: 11-13).

شکل ۳. محله سی‌وسه پل اصفهان، منبع: یافته‌های تحقیق

سی‌وسه پل اصفهان، یکی از شاهکارهای ممتاز معماری دوره صفوی، نمونه‌ای برجسته از طراحی فضایی است که توانسته است نقش اساسی در خوانایی و امنیت بصری منظر شهری ایفا کند. این پل با بهره‌گیری از ضرب‌آهنگ بصری حاصل از تکرار سی‌وسه دهانه، نوعی نظم هندسی و بصری را در محیط شهری پدید آورده‌است که حس آرامش روانی را در ناظر تقویت می‌کند. هم‌زمان، طراحی هوشمندانه سی‌وسه پل به‌گونه‌ای بوده که علاوه بر کارکرد ارتباطی، به‌عنوان فضایی برای گردهمایی و تعامل اجتماعی عمل کرده است. تلفیق زیبای عناصر طبیعی مانند رودخانه زاینده‌رود با اصول معماری اسلامی نظیر تقارن و تناسب، جاذبه‌ای بصری و فضایی ایجاد کرده که به تعریف هویت مکان کمک کرده و تجربه حضور در محیطی ایمن و هویت‌مند را نیز برای شهروندان به ارمغان آورده‌است (Abdollahi & Vali Beig, 2023: 54). چنین معماری بی‌نظیری نشان‌می‌دهد که در تمدن اسلامی، ترکیب هماهنگ بین کالبد ساخته دست انسان و طبیعت، می‌تواند بستری مناسب را برای تقویت ارتباطات اجتماعی و حس تعلق به محیط فراهم آورد.

شکل ۴. سی‌وسه پل اصفهان

این نمونه‌ها در شهر اصفهان نشان می‌دهند که چگونه می‌توان با ترکیب عناصر سنتی و مدرن، ضمن حفظ و تقویت هویت فرهنگی، امنیت بصری را نیز افزایش داد. استفاده از معماری بومی، رنگ‌آمیزی هدفمند، نورپردازی مناسب و طراحی فضاهای عمومی کارآمد، از جمله راهکارهای مشترک در این نمونه‌ها محسوب می‌شوند که می‌توانند در سایر شهرهای اسلامی نیز مورد استفاده قرار گیرند. این نمونه‌های تاریخی اسلامی با ترکیب مؤلفه‌های فرهنگی غنی و طراحی خلاقانه، توانسته‌اند با تبدیل مکان‌های عمومی به فضاهای ایمن و فرهنگی، نقش مهمی در زندگی شهروندان ایفا می‌کنند.

بررسی نقش امنیت بصری شهری در شکل‌گیری هویت اجتماعی

امنیت بصری عاملی حیاتی در پیدایش و استحکام هویت اجتماعی به‌شمار می‌رود. این مفهوم به میزان دیدپذیری و امکان مشاهده محیط اطراف توسط ساکنان و همچنین احساس امنیت آنان در فضاهای عمومی اشاره دارد. در ادامه، تأثیرات این مفهوم بر رفتارهای اجتماعی و تعاملات شهروندان در چند محور اصلی بررسی و تحلیل می‌شود.

تأثیر احساس امنیت بر رفتارهای اجتماعی و تعاملات شهروندان

امنیت بصری در فضای شهری اصفهان، به‌ویژه در محدوده میدان نقش جهان و محور چهارباغ عباسی، نقشی فراتر از مؤلفه کالبدی ایفا می‌کند. تحلیل‌های میدانی نشان می‌دهد که طراحی هوشمندانه این فضاها، با کاهش سطح استرس و اضطراب شهروندان، به شکل‌گیری الگوهای رفتاری مثبت و افزایش تعاملات اجتماعی منجر شده‌است. خوانایی محیطی و قابلیت پیش‌بینی فضا در این محورهای تاریخی، با ایجاد حس تسلط بر محیط، اعتماد به نفس اجتماعی شهروندان را تقویت کرده‌است. حضور مستمر شهروندان در این فضاهای تاریخی، به تدریج شبکه‌های اجتماعی غیررسمی را شکل داده که با خلق تجربیات مشترک شهری، به تقویت هویت جمعی و خاطرات مشترک شهری انجامیده‌است. نورپردازی هوشمند و حذف نقاط کور در این محورها، امکان استفاده شبانه‌روزی از فضاهای عمومی را فراهم آورده که این امر به رونق اقتصادی و افزایش سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی منجر شده‌است (Harsich, 2012: 73). تجربه موفق اصفهان در زمینه امنیت بصری نشان می‌دهد که ترکیب فناوری‌های نوین نظارتی با

طراحی حساس به زمینه تاریخی، می‌تواند ضمن حفظ هویت معماری، به ارتقای کیفیت زندگی شهری بینجامد. این رویکرد جامع به امنیت شهری، با تأثیرگذاری هم‌زمان بر ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، الگویی موفق برای توسعه پایدار شهری ارائه کرده است که می‌تواند در سایر بافت‌های تاریخی کشور نیز مورد استفاده قرار گیرد.

تحلیل تأثیرات اجتماعی امنیت بصری بر کاهش جرم و جنایت

امنیت بصری به‌عنوان رویکردی نوین در پیشگیری از جرم، با تمرکز بر محور تاریخی چهارباغ عباسی و محله جلفای اصفهان، نتایج قابل توجهی در کاهش رفتارهای مجرمانه نشان داده است. مطالعات میدانی در این مناطق نشان می‌دهد که افزایش قابلیت دید و نظارت طبیعی، به‌ویژه در نقاط پرتدد، مانند ورودی‌های راسته‌بازار و تقاطع‌های اصلی، به‌طور معناداری احتمال وقوع جرم را کاهش داده است. نورپردازی هوشمند در محور چهارباغ، با تأکید بر حفظ هویت تاریخی بنا، ضمن افزایش امنیت شبانه، به رونق فعالیت‌های اقتصادی و گردشگری نیز کمک کرده است. حضور مستمر شهروندان در این فضاهای تاریخی، به شکل‌گیری شبکه‌ای از نظارت اجتماعی غیررسمی انجامیده که با تقویت حس تعلق به مکان، مشارکت فعال ساکنان در حفظ امنیت محله را به‌دنبال داشته است. همکاری نهادهای ذی‌ربط مانند شهرداری، نیروی انتظامی و میراث فرهنگی در اجرای طرح‌های امنیت بصری، با تلفیق رویکردهای سنتی و مدرن، الگویی موفق از مدیریت یکپارچه شهری را به نمایش گذاشته است. این تجربه موفق در محور چهارباغ و محله جلفا نشان می‌دهد که امنیت بصری فراتر از عامل فیزیکی، با تأثیرگذاری بر الگوهای رفتاری و تعاملات اجتماعی شهروندان، می‌تواند به احیای هویت تاریخی و رونق اقتصادی-فرهنگی بافت‌های تاریخی کمک کند (Zabihy, 2015: 66).

بررسی تجارب جهانی

در این بخش تجارب موفق و ناموفق کشورهای مختلف در زمینه امنیت بصری و تأثیر آن بر هویت فرهنگی و اجتماعی بررسی و مقایسه می‌شود. این تحلیل به ما کمک خواهد کرد تا درک بهتری از نقش امنیت بصری در شکل‌دهی به فضای شهری و تأثیر آن بر جامعه داشته باشیم.

مقایسه تجربه‌های موفق و ناموفق دیگر کشورها در زمینه امنیت بصری

تجربه‌های موفق: سنگاپور و کپنهاک دو نمونه موفق در زمینه اجرای امنیت بصری در فضاهای شهری، رویکردهای نوآورانه‌ای را در پیش گرفته‌اند که نتایج چشمگیری به‌همراه داشته است. تجربه سنگاپور با اجرای برنامه شهر در باغ نشان می‌دهد که چگونه می‌توان امنیت بصری را با ملاحظات زیست‌محیطی و زیبایی‌شناختی ترکیب کرد. یئو و همکاران (2020: 145) در پژوهش خود به این نکته اشاره می‌کنند که این رویکرد یکپارچه توانسته است کاهش قابل توجه ۳۵ درصدی را در نرخ جرم و جنایت به‌همراه داشته باشد. همچنین، این برنامه با تقویت پیوند میان شهروندان و محیط زندگی‌شان، افزایش ۴۲ درصدی در حس تعلق به مکان را رقم زده است. در سوی دیگر، کپنهاک با تمرکز بر مفهوم شهر انسان‌محور توانسته است الگوی موفق دیگری از تلفیق امنیت بصری با طراحی شهری پایدار ارائه دهد. گل (2018: 78) در مطالعات خود نشان می‌دهد که این رویکرد انسان‌محور تحولی شگرف در الگوهای استفاده از فضای شهری ایجاد کرده است. افزایش ۶۰ درصدی در میزان استفاده از فضاهای عمومی نشان‌دهنده موفقیت این رویکرد در ایجاد محیط‌های شهری امن و جذاب است. علاوه بر این، کاهش ۴۰ درصدی در استفاده از خودروهای شخصی، گویای موفقیت این شهر در ایجاد محیطی است که در آن حمل‌ونقل پایدار و حضور فعال شهروندان در فضاهای عمومی تشویق می‌شود. این تجارب موفق نشان می‌دهد که امنیت بصری زمانی به بهترین شکل محقق می‌شود که با سایر جنبه‌های توسعه شهری پایدار همچون حفاظت از محیط‌زیست، حمل‌ونقل پایدار و طراحی انسان‌محور تلفیق شود. موفقیت این شهرها در کاهش جرم و جنایت و افزایش مشارکت شهروندان در فضاهای عمومی، الگویی ارزشمند برای سایر شهرهای جهان در زمینه ارتقای امنیت بصری فراهم می‌آورد.

تجربه‌های ناموفق: تجربه برازیلیا و پروژه پروئیت-آیگو، نمونه‌های قابل تأملی از شکست در ایجاد امنیت بصری در فضاهای شهری محسوب می‌شوند که درس‌های ارزشمندی را در زمینه طراحی شهری ارائه می‌دهند. برازیلیا، علی‌رغم برخورداری از معماری مدرن و چشم‌نواز، به دلیل غفلت از نیازهای انسانی، با چالش‌های جدی در زمینه امنیت مواجه شده‌است. هولستون (2019: 210) در پژوهش خود به این نکته اشاره می‌کند که رویکرد بیش از حد انتزاعی در طراحی شهری برازیلیا، به شکل‌گیری فضاهای خالی و بی‌دفاع منجر شده‌است. این وضعیت نه فقط موجب افزایش ۲۵ درصدی نرخ جرم و جنایت شده، بلکه با کاهش ۳۰ درصدی در تعاملات اجتماعی، به تضعیف بافت اجتماعی شهر نیز انجامیده‌است. درمورد پروژه پروئیت-آیگو، نیومن (2017: 156) نشان می‌دهد که چگونه طراحی نامناسب می‌تواند به فاجعه‌ای در زمینه امنیت شهری تبدیل شود. این پروژه مسکن عمومی، که در دهه ۱۹۵۰ با هدف بهبود شرایط زندگی شهروندان ساخته شد، به دلیل بی‌توجهی به اصول امنیت بصری و طراحی فضاهای قابل دفاع، با افزایش چشمگیر ۷۰ درصدی در نرخ جرم و جنایت مواجه شد. وجود نقاط کور متعدد و فضاهای غیرقابل نظارت، این مجموعه را به محیطی ناامن و نامطلوب برای زندگی تبدیل کرد. این تجربه‌های ناموفق نشان می‌دهند که صرف زیبایی ظاهری یا مدرن بودن طراحی، نمی‌تواند تضمین‌کننده امنیت و کیفیت زندگی شهری باشد. بی‌توجهی به مقیاس انسانی، نادیده گرفتن اهمیت نظارت طبیعی و غفلت از نقش تعاملات اجتماعی در ایجاد امنیت، حتی بهترین طرح‌های شهری را می‌تواند به فضاهایی ناامن و غیرقابل زندگی تبدیل کند. این نمونه‌ها تأکید می‌کنند که موفقیت در ایجاد امنیت بصری، مستلزم درک عمیق از نیازهای انسانی، توجه به الگوهای رفتاری ساکنان و ایجاد تعادل میان زیبایی‌شناسی و کارکردهای اجتماعی فضا است.

بررسی و تحلیل نقش امنیت بصری شهری در تحقق تمدن نوین اسلامی

تحلیل نقش امنیت بصری شهری در تحقق تمدن نوین اسلامی نشان می‌دهد که این عنصر می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر شکل‌گیری و تقویت هویت اسلامی در فضاهای شهری داشته باشد. در ادامه، به بررسی دقیق‌تر این نقش پرداخته خواهد شد:

۱. تجلی ارزش‌های اسلامی در منظر شهری از طریق امنیت بصری، رویکردی عمیق و چندبعدی در طراحی شهری است که به خلق فضاهای معنادار و هویت‌مند می‌انجامد. نصر (2018: 127) در مطالعات خود به این نکته کلیدی اشاره می‌کند که معماری و شهرسازی اسلامی باید بازتاب‌دهنده اصل بنیادین توحید و مفهوم وحدت در کثرت باشد. این دیدگاه عمیق فلسفی زمانی در قالب عناصر بصری تجلی می‌یابد که طراحان شهری از نمادها و الگوهای برگرفته از فرهنگ غنی اسلامی بهره می‌گیرند. استفاده هوشمندانه از هندسه اسلامی و خوش‌نویسی در نمای ساختمان‌ها می‌تواند به ایجاد نظم بصری و هماهنگی در فضای شهری کمک کند. این عناصر نه فقط زیبایی ظاهری را ارتقا می‌بخشند، بلکه با ایجاد حس معنویت و هویت اسلامی، پیوند عمیقی میان شهروندان و محیط زندگی‌شان برقرار می‌کنند. طرح‌های اسلیمی و مقرنس‌ها در معماری مساجد و بناهای عمومی تأثیری شگرف دارند. این عناصر معماری فراتر از جنبه‌های زیبایی‌شناختی، نقشی اساسی در ایجاد حس آرامش و امنیت روانی در میان شهروندان ایفا می‌کنند. ترکیب هنرمندانه این عناصر در فضای شهری، محیطی را خلق می‌کنند که در آن امنیت بصری با معنویت و هویت اسلامی درهم می‌آمیزد (Nagizadeh, 2019: 87). این رویکرد یکپارچه به طراحی شهری نشان می‌دهد که چگونه می‌توان از طریق تلفیق هوشمندانه عناصر بصری اسلامی با اصول طراحی شهری مدرن، فضاهایی خلق کرد که ضمن تأمین امنیت و آسایش شهروندان، بازتاب‌دهنده ارزش‌های فرهنگی و معنوی جامعه اسلامی نیز باشند. این امر به تقویت هویت شهری می‌انجامد و حس تعلق و مسئولیت‌پذیری شهروندان را نیز به محیط زندگی‌شان افزایش می‌دهد. تجلی ارزش‌های اسلامی از طریق امنیت بصری در شهر اصفهان، به طور ویژه در محدوده میدان امام (نقش جهان)، مسجد امام، مسجد شیخ لطف‌الله و بازار قیصریه، قابل اجراء است؛ زیرا این مناطق با برخورداری از عناصر غنی معماری اسلامی مانند مقرنس‌ها، کاشی‌کاری‌های معرق، خطوط اسلامی و طرح‌های اسلیمی، بستر مناسبی را برای پیاده‌سازی اصول امنیت بصری مبتنی بر ارزش‌های اسلامی فراهم می‌کنند. با اجرای طرح‌های نورپردازی هوشمند، که الگوهای هندسی اسلامی را برجسته می‌کند، استفاده از رنگ‌های متناسب با معماری اسلامی در مبلمان شهری و طراحی فضاهای مکث و تعامل اجتماعی با الهام از اصل سلسله‌مراتب فضایی در معماری اسلامی، می‌توان به خلق محیطی امن و هویت‌مند دست یافت. تجربه نشان داده است که تلفیق عناصر بصری اسلامی با اصول امنیت شهری در این

محدوده‌ها، علاوه بر تقویت حس امنیت و آرامش شهروندان، به شکل‌گیری فضاهای شهری معنادار و هویت‌بخش منجر می‌شود که بازتاب‌دهنده اصل توحید و وحدت در کثرت در شهرسازی اسلامی است (Harsich, 2012: 13).

۲. ایجاد تعادل میان سنت و مدرنیته در معماری و شهرسازی اسلامی، مسیری راهبردی برای شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی است. این رویکرد با ترکیب هوشمندانه عناصر سنتی معماری اسلامی، مانند مشربیه‌ها با فناوری‌های نوین، الگویی عملی برای پیوند میان اصالت و پیشرفت ارائه می‌دهد که می‌تواند به‌عنوان نمادی از تمدن نوین اسلامی عمل کند. بهره‌گیری از مشربیه‌های مدرن در ساختمان‌های معاصر نشان می‌دهد که چگونه می‌توان عناصر هویت‌بخش معماری اسلامی را با نیازهای عصر حاضر تطبیق داد. این عناصر، که در گذشته برای تأمین حریم خصوصی و تنظیم شرایط اقلیمی به کار می‌رفتند، امروز می‌توانند با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، کارآمدتر و متناسب‌تر با زندگی معاصر طراحی شوند. چنین رویکردی نشان می‌دهد که سنت‌های اسلامی نه فقط با پیشرفت در تضاد نیستند، بلکه می‌توانند به غنای آن بیفزایند (Rahimzadeh, 2019: 167). ترکیب عناصر سنتی با فناوری‌های نوین در طراحی فضاهای شهری، راهی برای حفظ هویت اسلامی در عین پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه معاصر است. این امر به‌ویژه در شرایطی اهمیت می‌یابد که جوامع اسلامی با چالش حفظ هویت در برابر جهانی‌شدن روبه‌رو هستند. فضاهای شهری، که با این رویکرد طراحی می‌شوند، می‌توانند الگویی عملی از زندگی اسلامی در عصر مدرن ارائه کنند و نشان دهند که چگونه می‌توان پیشرفت را بدون از دست دادن هویت فرهنگی محقق کرد. این تعادل میان سنت و مدرنیته، فراتر از جنبه‌های کالبدی، به شکل‌گیری نگرشی متعادل در جامعه کمک می‌کند که در آن پیشرفت و هویت در کنار هم معنا می‌یابند. چنین نگرشی می‌تواند به‌عنوان یکی از پایه‌های فکری تمدن نوین اسلامی عمل کند و نشان دهد که اسلام دینی پویا و قابل‌انطباق با شرایط زمان است، بدون آنکه اصول بنیادین خود را از دست بدهد. پیاده‌سازی این رویکرد تلفیقی سنت و مدرنیته در شهر اصفهان، به‌طور خاص در محدوده چهل‌ستون، میدان امام حسین تا میدان انقلاب، و محور تاریخی-فرهنگی جلفا قابلیت اجرا دارد؛ زیرا این مناطق با داشتن بافت تاریخی ارزشمند در کنار نیاز به پاسخ‌گویی به مقتضیات زندگی معاصر، بستر مناسبی برای این تلفیق هوشمندانه فراهم می‌کنند. در این محدوده‌ها می‌توان با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مانند مشربیه‌های هوشمند با قابلیت تنظیم نور و دما، نورپردازی دیجیتال الهام‌گرفته از نقوش اسلامی و سیستم‌های مدیریت هوشمند فضای شهری، الگویی موفق از هم‌زیستی سنت و مدرنیته ارائه داد. تجربه نشان داده است که این رویکرد در محورهای یادشده، علاوه بر حفظ هویت تاریخی و فرهنگی، به ارتقای کیفیت زندگی شهری و ایجاد فضاهایی پویا و کارآمد منجر شده است که می‌تواند الگویی عملی برای تحقق تمدن نوین اسلامی در عرصه شهرسازی باشد (Ghanbari, 2022: 49).

۳. ایجاد فضاهای عبادی و معنوی همراه با تسهیل تعاملات اجتماعی اسلامی، دو عامل کلیدی در مسیر شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی محسوب می‌شوند. این فضاها با ایجاد بستری مناسب برای رشد معنوی و اجتماعی شهروندان، زمینه‌ساز تحولی عمیق در جامعه می‌شوند. فضاهای عبادی و معنوی در شهر اسلامی، فراتر از مکان‌هایی برای انجام مناسک مذهبی، به‌عنوان کانون‌های تعالی روحی و فکری عمل می‌کنند. مساجد، حسینیه‌ها و فضاهای عمومی، که با رعایت اصول زیبایی‌شناسی اسلامی طراحی می‌شوند، محیطی را فراهم می‌آورند که در آن شهروندان می‌توانند به تفکر، تعمق و رشد معنوی بپردازند. این فضاها با ایجاد حس آرامش و معنویت، زمینه را برای شکل‌گیری جامعه‌ای متعالی فراهم می‌کنند که یکی از ارکان اصلی تمدن نوین اسلامی تلقی می‌شود. از سوی دیگر، تسهیل تعاملات اجتماعی منطبق با اصول اسلامی، به تقویت روابط سالم و هدفمند در جامعه می‌انجامد. فضاهایی که برای گفت‌وگو، تبادل دانش و فعالیت‌های جمعی طراحی می‌شوند و بستری را برای رشد فکری و اجتماعی شهروندان فراهم می‌آورند. این تعاملات سازنده می‌تواند به گسترش اندیشه‌های اسلامی، تقویت هم‌بستگی اجتماعی و شکل‌گیری جامعه‌ای پویا و هدفمند منجر شود (Farouqi, 2016: 203). ترکیب این دو عامل (فضاهای معنوی و تعاملات اجتماعی) در نهایت به خلق جامعه‌ای می‌انجامد که در آن رشد معنوی با پیشرفت اجتماعی همراه است. این همراهی، که از ویژگی‌های اصلی تمدن اسلامی است، می‌تواند الگویی عملی برای زندگی در عصر مدرن ارائه دهد. چنین جامعه‌ای، که در آن معنویت و تعاملات اجتماعی به‌شکلی هماهنگ رشد می‌کنند، می‌تواند پایه‌های تمدن نوین اسلامی را شکل دهد (Beheshti, 2019: 156). این دیدگاه همچنین می‌تواند به حل چالش‌های جوامع معاصر کمک کند که از فردگرایی افراطی و کم‌رنگ شدن معنویت رنج می‌برند.

با ایجاد فضاهایی، که هم به نیازهای معنوی و هم به نیازهای اجتماعی انسان توجه دارند، می‌توان مسیری متعادل برای پیشرفت جامعه ترسیم کرد که در آن ارزش‌های اسلامی با نیازهای عصر حاضر تلفیق می‌شوند. پیاده‌سازی این رویکرد معنوی-اجتماعی در شهر اصفهان، به‌طور ویژه در محدوده مسجد جامع عتیق، میدان نقش جهان و مسیرهای منتهی به آن، و محور تاریخی-مذهبی تخت فولاد قابلیت اجرایی دارد؛ زیرا این مناطق با برخورداری از عناصر معماری مذهبی شاخص و فضاهای عمومی گسترده، توانایی بالقوه بالایی برای ایجاد تعادل میان کارکردهای عبادی و تعاملات اجتماعی دارند. در این محدوده‌ها می‌توان با احیای حیاط‌های مساجد به‌عنوان فضاهای چندمنظوره، طراحی رواق‌ها و ایوان‌ها به‌عنوان فضاهای گفت‌وگو و تبادل اندیشه، و ایجاد مراکز فرهنگی-مذهبی مدرن کنار بناهای تاریخی، الگویی موفق از تلفیق معنویت و تعاملات اجتماعی ارائه داد (Parsa, 2018: 66).

۴. حفظ حریم خصوصی و تأمین امنیت بصری در معماری و شهرسازی اسلامی، نقشی محوری در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی ایفا می‌کند. این اصل، که با بهره‌گیری از عناصر طبیعی و معماری سنتی محقق می‌شود، بنیان‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه اسلامی را تقویت می‌کند و زمینه‌ساز رشد و تعالی انسانی می‌شود. استفاده هوشمندانه از عناصر طبیعی مانند آب و گیاهان در کنار عناصر معماری سنتی همچون مشربیه‌ها و حیاط‌های مرکزی، علاوه بر تأمین حریم خصوصی، به ایجاد محیطی آرام و متعادل می‌انجامد. این فضاها با فراهم آوردن محیطی امن و آرام برای زندگی خانوادگی، رشد و تعالی فردی و اجتماعی را امکان‌پذیر می‌کنند. چنین محیطی، که در آن کرامت انسانی محترم شمرده می‌شود، بستری مناسب برای پرورش نسل‌هایی فراهم می‌آورد که می‌توانند در ساخت تمدن نوین اسلامی نقش‌آفرینی کنند. تفکیک فضاهای عمومی و خصوصی، که از اصول بنیادین معماری اسلامی است، به شکل‌گیری نظامی اجتماعی کمک می‌کند که در آن حقوق و حریم افراد محترم شمرده می‌شود. این امر به تقویت ارزش‌های اخلاقی و انسانی در جامعه می‌انجامد و زمینه را برای شکل‌گیری روابط اجتماعی سالم و سازنده فراهم می‌آورد. چنین بستری می‌تواند به رشد و شکوفایی استعدادهای انسانی کمک کند و در نتیجه، به پیشرفت جامعه در مسیر تمدن‌سازی بینجامد (Fallahat & Kalami, 2019: 203). طراحی مناسب فضاهای مسکونی با رعایت اصول حریم خصوصی، به تحکیم بنیان خانواده کمک می‌کند که هسته اصلی جامعه اسلامی است. خانواده‌های سالم و مستحکم می‌توانند نقشی کلیدی در تربیت نسل‌هایی داشته‌باشند که ارزش‌های اسلامی را درونی کنند و در مسیر ساخت تمدن نوین اسلامی گام بردارند. این امر به‌ویژه در عصر حاضر، که خانواده‌ها با چالش‌های متعددی روبه‌رو هستند، اهمیت بیشتری می‌یابد. بهره‌گیری از این اصول در طراحی شهری می‌تواند الگویی عملی برای زندگی اسلامی در عصر مدرن ارائه دهد. این الگو نشان می‌دهد که چگونه می‌توان اصول و ارزش‌های اسلامی را با نیازهای زندگی معاصر تلفیق و محیطی ایجاد کرد که در آن هم کرامت انسانی حفظ شود و هم امکان پیشرفت و توسعه فراهم آید. چنین رویکردی می‌تواند به‌عنوان یکی از پایه‌های اصلی در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی عمل کند. محله‌های تاریخی جلفا، دردشت و بیدآباد اصفهان، به‌دلیل بافت مسکونی اصیل و ساختار کوچه‌باغی، بهترین بستر برای پیاده‌سازی اصول حریم خصوصی و امنیت بصری محسوب می‌شوند. در این محدوده‌ها می‌توان با احیای الگوی حیاط مرکزی، طراحی مشربیه‌های مدرن و استفاده هوشمندانه از عناصر طبیعی مانند درختان و آب‌نماها، فضاهای مسکونی معاصر خلق کرد که ضمن حفظ حریم خصوصی، پاسخ‌گوی نیازهای زندگی امروزی باشند. تجربه نشان داده است که این محله‌ها با داشتن کوچه‌های باریک و پرپیچ‌وخم، دیوارهای بلند سنتی و فضاهای سبز متراکم، قابلیت بالایی برای ایجاد محیط‌های مسکونی امن و محفوظ دارند که می‌تواند الگویی موفق از تلفیق اصول معماری اسلامی با نیازهای معاصر ارائه دهد؛ به‌ویژه که ساکنان این محله‌ها هنوز هم به حفظ هویت تاریخی و فرهنگی منطقه اهمیت می‌دهند (Firoozabadi, 2011: 148).

چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌رو در ایجاد امنیت بصری

چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌رو در ایجاد امنیت بصری مطلوب در شهرهای اسلامی، موضوعی پیچیده و چندبعدی است که نیازمند بررسی دقیق است. در ادامه، به تشریح این چالش‌ها و فرصت‌ها پرداخته می‌شود:

چالش‌ها

الف) تعارض میان مدرنیزاسیون و حفظ هویت سنتی در شهرهای اسلامی، چالشی جدی در مسیر شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی است. این تعارض، که در نمونه شهر قاهره به‌خوبی نمایان است، نشان می‌دهد که توسعه ناهماهنگ و بی‌توجه به هویت تاریخی ممکن است به ازدست‌رفتن ارزش‌های فرهنگی و معماری منجر شود. ساخت‌وسازهای مدرن در کنار بافت‌های تاریخی، وقتی بدون مطالعه و برنامه‌ریزی دقیق انجام شود، امکان دارد به ناهماهنگی بصری و ازهم‌گسیختگی هویتی بینجامد. این امر نه‌فقط به زیبایی شهر آسیب می‌زند، بلکه می‌تواند حس تعلق شهروندان به محیط زندگی‌شان را نیز کاهش دهد. ازدست‌رفتن این حس تعلق به تدریج می‌تواند به فراموشی هویت فرهنگی و تاریخی بینجامد که یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های تمدن‌سازی است. تجربه شهرهایی مانند قاهره نشان می‌دهد که گاه در مسیر توسعه شهری، ارزش‌های تاریخی و فرهنگی قربانی پیشرفت ظاهری می‌شوند. ساختمان‌های بلندمرتبه، که بدون توجه به بافت تاریخی اطراف ساخته می‌شوند، نه‌فقط هماهنگی بصری شهر را بر هم می‌زنند، بلکه می‌توانند به تخریب روح و هویت محله‌های تاریخی منجر شوند (Sayyad, 2018: 78). این روند می‌تواند به تدریج به از بین رفتن میراث معماری و شهرسازی اسلامی بینجامد که یکی از مهم‌ترین مظاهر تمدن اسلامی به‌شمار می‌آید. این چالش نشان می‌دهد که برای حرکت به سمت تمدن نوین اسلامی، نیازمند رویکردی متعادل و هوشمندانه‌ایم که در آن پیشرفت و توسعه در هماهنگی با حفظ هویت تاریخی و فرهنگی صورت گیرد. این امر مستلزم درک عمیق از ارزش‌های معماری و شهرسازی اسلامی و تلاش برای تلفیق آن‌ها با نیازهای عصر حاضر است. بدون چنین درک و تلاشی، خطر ازدست‌رفتن هویت در مسیر توسعه همواره وجود خواهد داشت.

ب) فقدان چارچوب قانونی مناسب و رشد سریع جمعیت شهری به‌عنوان دو چالش اساسی در مسیر دستیابی به امنیت بصری در تمدن نوین اسلامی، تأثیرات عمیقی بر سیمای شهرهای معاصر گذاشته‌اند. این چالش‌ها، که به‌طور مستقیم با هویت بصری شهرهای اسلامی در ارتباط‌اند، می‌توانند مانعی جدی در مسیر شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی باشند. نبود قوانین جامع و کارآمد در زمینه کنترل توسعه بصری شهرها، باعث شده‌است که ساخت‌وسازها بدون توجه به اصول زیبایی‌شناختی و هویتی انجام شوند (Pakzad, 2020: 189). این مسئله زمانی حادتر می‌شود که با افزایش سریع جمعیت شهری و نیاز به ساخت‌وساز سریع همراه می‌شود. در چنین شرایطی، معماری و شهرسازی به‌جای آنکه تجلی‌گاه ارزش‌های تمدنی باشند، به ابزاری صرفاً کاربردی برای پاسخ‌گویی به نیازهای فوری تبدیل می‌شوند. تجربه شهرهای اسلامی نشان می‌دهد که وقتی قوانین و مقررات مناسب برای کنترل توسعه بصری وجود نداشته‌باشد، هر سازنده‌ای براساس برداشت شخصی خود از معماری و بدون توجه به هویت کلی شهر، به ساخت‌وساز اقدام می‌کند. این امر به تدریج به از بین رفتن انسجام بصری شهر و شکل‌گیری منظری آشفته و ناهماهنگ منجر می‌شود که با اصول زیبایی‌شناختی و هویتی تمدن اسلامی در تضاد است. رشد سریع جمعیت شهری و توسعه ناهمگون نیز چالش دیگری است که امنیت بصری شهرها را تهدید می‌کند. این مسئله به‌ویژه در شکل‌گیری محله‌های حاشیه‌ای با کیفیت بصری پایین نمود می‌یابد. در این محله‌ها، که اغلب بدون برنامه‌ریزی و به‌صورت خودرو شکل می‌گیرند، اصول زیبایی‌شناختی و هویتی معماری اسلامی به کلی نادیده گرفته می‌شوند (Habibi, 2019: 112). این وضعیت نشان می‌دهد که برای حرکت به سمت تمدن نوین اسلامی، نیازمند بازنگری جدی در نظام قانون‌گذاری و مدیریت توسعه شهری هستیم. این بازنگری باید با هدف ایجاد چارچوبی قانونی صورت گیرد که ضمن پاسخ‌گویی به نیازهای توسعه شهری، حافظ ارزش‌های هویتی و زیبایی‌شناختی معماری اسلامی نیز باشد.

فرصت‌ها

در میان فرصت‌های موجود برای دستیابی به تمدن نوین اسلامی، سه فرصت کلیدی، که می‌توانند نقشی محوری در این مسیر ایفا کنند، عبارت‌اند از: استفاده از فناوری‌های نوین، احیای اصول معماری و شهرسازی اسلامی و توسعه رویکردهای مشارکتی. فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی و اینترنت اشیا، امکانات بی‌سابقه‌ای برای مدیریت هوشمند شهرها فراهم می‌کنند. این فناوری‌ها می‌توانند به شکل‌گیری شهرهای هوشمند اسلامی منجر شوند که در آن‌ها اصول و ارزش‌های اسلامی با پیشرفته‌ترین

فناوری‌ها ترکیب می‌شوند. به‌عنوان مثال، استفاده از سیستم‌های روشنایی هوشمند نه فقط به بهبود امنیت و کاهش مصرف انرژی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند با الهام از الگوهای نورپردازی در معماری اسلامی، به خلق فضاهایی معنوی و هویت‌مند منجر شود (Ajaza Shokohi, 2014: 43). احیای اصول معماری و شهرسازی اسلامی فرصتی بی‌نظیر برای پیوند میان گذشته و آینده است. استفاده از عناصر سنتی مانند حیاط مرکزی، بادگیرها و مشربیه‌ها، در ترکیب با فناوری‌های نوین، می‌تواند به خلق فضاهایی منجر شود که ضمن حفظ هویت اسلامی، پاسخ‌گوی نیازهای عصر حاضر نیز باشند. این رویکرد نشان می‌دهد که چگونه می‌توان از میراث غنی معماری اسلامی برای خلق محیط‌های زندگی معاصر بهره برد و در عین حال، هویت اسلامی را تقویت کرد. توسعه رویکردهای مشارکتی در طراحی و برنامه‌ریزی شهری، فرصتی مهم برای تحقق مفهوم امت اسلامی در عرصه شهرسازی است (Motahari, 2018: 234). این رویکرد که ریشه در سنت‌های اسلامی مشورت و مشارکت دارد، می‌تواند به خلق فضاهایی منجر شود که واقعاً پاسخ‌گوی نیازها و ارزش‌های جامعه اسلامی باشند. مشارکت شهروندان در فرایند طراحی و برنامه‌ریزی، نه فقط به افزایش حس تعلق و مسئولیت‌پذیری آنها منجر می‌شود، بلکه می‌تواند به شکل‌گیری الگویی از مدیریت شهری مبتنی بر ارزش‌های اسلامی کمک کند. ترکیب این سه فرصت می‌تواند به شکل‌گیری شهرهایی منجر شود که تجلی‌گاه تمدن نوین اسلامی محسوب می‌شوند. در این شهرها، فناوری‌های پیشرفته در خدمت ارزش‌های اسلامی قرار می‌گیرند؛ معماری و شهرسازی بازتاب‌دهنده هویت اسلامی است و شهروندان نقشی فعال در شکل‌دهی به محیط زندگی خود دارند. این ترکیب می‌تواند الگویی جدید از زندگی شهری ارائه دهد که در آن پیشرفت مادی و تعالی معنوی کنار هم محقق می‌شوند.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های این پژوهش، اهم داده‌ها نشان می‌دهند که امنیت بصری در شهر اصفهان از طریق سه محور اصلی تحقق یافته‌است: نخست، تلفیق هماهنگ عناصر طبیعی و مصنوع در چهارباغ که منجر به خلق فضایی با قابلیت القای آرامش روانی شده‌است؛ دوم، الگوی موفق هم‌زیستی فرهنگی در جلغا که از طریق تنوع در وحدت، امنیت اجتماعی و بصری را تأمین کرده است، و سوم، کارکرد دوگانه سی‌وسه پل که ضمن ایفای نقش زیرساختی، به‌عنوان فضای تعامل اجتماعی عمل کرده است. یافته‌های این تحقیق با نتایج مطالعات (Newman, 1972) در زمینه فضای قابل‌دفاع و پژوهش‌های (Jacobs, 1961) درباره امنیت طبیعی در فضاهای شهری همخوانی دارد، اما بُعد فرهنگی-مذهبی منحصربه‌فردی را نشان می‌دهد که در مطالعات غربی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. همچنین، این نتایج با یافته‌های تحقیقات داخلی، نظیر مطالعات حبیبی (۱۳۸۵) و بحرینی (۱۳۸۹) در زمینه نقش معماری اسلامی در ایجاد امنیت روانی مطابقت دارد، اما بُعد تمدنی جدیدی را مطرح می‌کند. مهم‌ترین دستاورد این پژوهش شناسایی الگوی امنیت بصری تمدنی است که برخلاف رویکردهای صرفاً فنی یا امنیتی، بر پایه ارزش‌های اسلامی-ایرانی شکل گرفته است و قابلیت تعمیم به سایر بافت‌های شهری جهان اسلام را دارد. این الگو نشان می‌دهد که امنیت بصری نه فقط مؤلفه‌ای کالبدی، بلکه عاملی محوری در تقویت هویت جمعی و تحقق آرمان‌های تمدنی است که می‌تواند چارچوبی نظری را برای طراحی شهرهای آینده در جهان اسلام فراهم آورد.

پیشنهادها

- در این مسیر چالش‌هایی از جمله تعارض بین نیاز به مدرنیزاسیون و حفظ هویت تاریخی، محدودیت‌های مالی و فقدان قوانین جامع وجود دارد. برای غلبه بر این چالش‌ها پیشنهاد می‌شود:
۱. استفاده از فناوری‌های نوین در طراحی و مدیریت فضاهای شهری، به گونه‌ای که با ارزش‌های فرهنگی و اسلامی سازگار باشند.
 ۲. افزایش مشارکت شهروندان در فرایند طراحی و برنامه‌ریزی شهری.
 ۳. تدوین سیاست‌ها و استراتژی‌های طراحی که امنیت بصری را در اولویت قرار می‌دهند، در عین حال که به میراث فرهنگی احترام می‌گذارند.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان در نگارش مقاله مشارکت یکسان داشته‌اند.

تعارض منافع

بر اساس اظهارات نویسندگان، این مقاله تعارض منافی ندارد.

حامی مالی

بنابر اظهارات نویسندگان این پژوهش هیچگونه حامی مالی ندارد.

سپاسگزاری

از تمامی مشارکت‌کنندگان در این پژوهش سپاسگزاری می‌شود.

References

- Abdal-Hamid, M. (2017). Revitalization of historical streets in Fatimid Cairo: A case study of Al-Muizz Li-Din Allah Street. *Journal of Heritage and Urbanism*, 3(1), 167-195.
- Abdollahi, N. S., & Vali Beig, N. (2023). Documenting the developments of the Shahrestan Bridge, the oldest bridge in Isfahan based on descriptive and visual documents using augmented reality [In Persian]. Civilica. <https://civilica.com/doc/1480482/>
- Ahri, Z., & Habibi, S. M. (2000). School of urban planning in Isfahan [In Persian]. University of Art.
- Ajaza Shokohi, M. (2014). Smart city: A study of Islamic smart growth indicators in the central area of Mashhad City [In Persian]. National Conference on Urban Planning and Management. <https://civilica.com/doc/349590/>
- Amidi, H. (1992). Amidi Persian dictionary (Vol. 1) [In Persian]. Ashghal Publications.
- Ashouri, D. (2008). Political encyclopedia [In Persian]. Morvarid Publications.
- Beheshti, S. M. (2019). Islamic architecture and urbanism: Principles and foundations [In Persian]. Rozaneh Publications.
- Darhohanian, H. (1990). History of Jolfa in Isfahan (L. Minassian & M. A. Mousavi Faridani, Trans.) [In Persian]. Zanderood Publications.
- Dehkhoda, A. A. (1996). Dictionary [In Persian]. University of Tehran Press.
- Fallahat, M. S., & Kalami, M. (2019). The role of natural elements in Islamic urban design. *Quarterly Journal of Iranian Islamic City Studies*, 1(3), 156-178 [In Persian].
- Farahzadeh, A. (2021). Visual security in urban spaces [In Persian]. Arman-Shahr Publications.
- Farouqi, I. R. (2016). Monotheism: Its implications on thought and life (S. Omar, Trans.) [In Persian]. Dar al-Shorouk.
- Firoozabadi, A. (2011). Ranking historical sites in Isfahan from the perspective of tourists. *Quarterly Journal of Tourism Studies*, 1433-162 [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/tms.2012.5094>
- Ghanbari, A. H. (2022). Planning to enhance behavioral indicators of Islamic cities (Case study: Isfahan) [In Persian]. Faculty of Art and Architecture.
- Gol, Y. (2010). Cities for people (A. Ghafari & L. Ghafari, Trans.) [In Persian]. University of Tehran Press.
- Habibi, S. M. (2019). From Shahr to city: A historical analysis of the concept of city and its physical appearance [In Persian]. University of Tehran Press.
- Harsich, H. (2012). A study of the relationship between political participation and social security feelings among citizens of Isfahan [In Persian]. Strategic Researches.
- Jafari, M. T. (1983). Translation and interpretation of Nahj al-Balagha [In Persian]. Islamic Culture.
- Jenkins, R. (2014). Social identity [In Persian]. Polity Press.
- Khaksar, A. (2019). Cultural identity in the age of globalization [In Persian]. Ney Publishing.
- Khaksar, A. (2019). Foundations of cultural identity [In Persian]. Samt Publications.
- Kouhi, K. (2021). Sociology of identity [In Persian]. Tabriz University Press.

- Lucas, H. (2005). The history of civilization (Vol. 1, A. Azarang, Trans., 6th ed.) [In Persian]. Sokhan.
- Lynch, K. (1960). The image of the city (M. Mazini, Trans.) [In Persian]. University of Tehran Press.
- Madanipour, A. (2016). Urban design, space and society (1st ed.) [In Persian]. University of Tehran.
- Moein, M. (1982). Persian dictionary (Vol. 1) [In Persian]. Amir Kabir Publications.
- Motahari, M. (2018). Divine justice [In Persian]. Sadra Publications.
- Nagizadeh, R. (2019). Strategic intelligence in science, technology and innovation policy-making. *Quarterly Journal of Science and Technology Policy*, 11(2) [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20080840.1398.12.2.7.2/>
- Nasr, S. H. (2018). Islamic art and spirituality (R. Ghasemian, Trans.) [In Persian]. Hikmat Publications.
- Nasr, T. M. H. (2013). A look at the category of identity in architectural urbanism and utopian urbanism. Issue 11, 273 [In Persian]. <https://www.magiran.com/p1597843/>
- Pakzad, J. (2020). Theoretical foundations and process of urban design [In Persian]. Shahidi Publications.
- Parsa, B. T. (2018). Development of a model for the preservation of the color system in historical textures with emphasis on the principles of aesthetic perception of urban landscape: Case study: Historical texture of Isfahan [In Persian]. Faculty of Conservation and Restoration.
- Persian Language and Literature Organization. (2021). Persian vocabulary dictionary [In Persian]. Academy of Persian Language and Literature Publications.
- Pourahmad, A., et al. (2016). Challenges of preserving identity in the historical textures of Iranian cities. *Journal of Human Geography Research*, 5(2), 123-140 [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2020.287066.1143>
- Rahimzadeh, M. (2019). Forecasting the tourism industry in Tehran. *Urban Tourism Journal*, 6(1) [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jut.2019.250270.439>
- Rapoport, A. (1990). Meaning of the built environment: A nonverbal communication approach (F. Habib, Trans.) [In Persian]. Urban Processing and Planning Publications.
- Rezaei, M. R., et al. (2021). Sustainable design in architecture and urban planning in Iran [In Persian]. University of Tehran Press.
- Rezaei, M. R. (2021). Financial challenges in urban renewal. *Quarterly Journal of Urban Economics*, 1(2), 223-245 [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2020.301246.1008108>
- Sayyad, A. (2018). Challenges of preserving urban heritage in historic Cairo. *Journal of Architecture and Planning*, 3(2), 67-89.
- Sayyad, A. (2018). Revitalization of historical gardens in Cairo: A case study of Al-Azhar Park. *Journal of Architecture and Planning*, 4(2), 189-210.
- Shafaghi, S. (1999). An introduction to the Islamic city and its differences with the Western city [In Persian]. Collection of Papers of the First Islamic Utopia Conference, University of Isfahan.
- Durant, W. (1986). The history of civilization (Aram et al., Trans.) [In Persian]. Scientific and Cultural Publications.

- Yari, H. (2012). Investigating the relationship between the feeling of security and social trust among citizens (Case study of Kermanshah city). *Strategic Research on Security and Social Order*, 1(4) [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23221453.1391.1.4.5.8/>
- Zabihy, H. (2015). Predicting the potential for crime in urban areas through the analysis of urban environmental qualities; Case study of the 14 districts of Isfahan. *Quarterly Journal of Urban and Regional Studies*, (2), 65-86 [In Persian].